

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അരൺധകാണഡേ

॥ ത്രിചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രിചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

കപടമൃഗം ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണസ്യ സന്ദേഹഃ സീതയാ ജീവന്തം മൃതം വാ
മൃഗമാനേതും ശ്രീരാമസ്യ പ്രേരണം ശ്രീരാമേണ ലക്ഷ്മണം സംബോധ്യ
തദുപരി സീതാരക്ഷാഭാരം നിക്ഷിപ്യ തം മൃഗം ഹന്തും ഗമനം

സാ തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ സുശ്രോണീ
കുസുമാനി വിചിന്വതീ |
ഹേമരാജതവർണാഭ്യാം
പാർശ്വാഭ്യാമുപശോഭിതം ||3.43.1 ||

പ്രഹൃഷ്ടാ ചാനവദ്യാംഗീ
മൃഷ്ടഹാടകവർണിനീ |
ഭർതാരമപി ചക്രന്ദ
ലക്ഷ്മണം ചൈവ സായുധം ||3.43.2 ||

ആഹുയാഹുയ ച പുന -
സ്തം മൃഗം സാധു വീക്ഷതേ |
ആഗച്ഛാഗച്ഛ ശീഘ്രം വൈ
ആർയപുത്ര സഹാനുജ ||3.43.3 ||

താവഹുതൗ നരവ്യാഘ്രൗ
വൈദേഹ്യാ രാമലക്ഷ്മണൗ |

വീക്ഷമാണൗ തു തം ദേശം
തദാ ദദ്യശതുർമൃഗം || 3.43.4 ||

ശങ്കമാനസ്തു തം ദൃഷ്ട്യാ
ലക്ഷണോ വാക്യമബ്രവീത് |
തമേവൈനമഹം മന്യേ
മാരീചം രാക്ഷസം മൃഗം || 3.43.5 ||

ചരന്തോ മൃഗയാം ഹൃഷ്ട്യാഃ
പാപേനോപാധിനാ വനേ |
അനേന നിഹതാ രാമ
രാജാനഃ കാമരുപിണാ || 3.43.6 ||

അസ്യ മായാവിദോ മായാ
മൃഗരുപമിദം കൃതം |
ദാനുമത് പുരുഷവ്യാഘ്ര
ഗന്ധർവപുരസന്നിദം || 3.43.7 ||

മൃഗോ ഹ്യേവംവിധോ രത -
വിചിത്രോ നാസ്തി രഘവ |
ജഗത്യാം ജഗതീനാഥ
മാധൈഷാ ഹി ന സംശയഃ || 3.43.8 ||

ഏവം ബ്രുവാണം കാകുത്സ്മം
പ്രതിവാർയ ശുചിസ്മിതാ |
ഉവാച സീതാ സംഹൃഷ്ടാ
മരദ്മനാ ഹതചേതനാ || 3.43.9 ||

ആർയപുത്രാദിരാമോഽസൗ
മൃഗോ ഹരതി മേ മനഃ |

ആനയൈനം മഹാബാഹോ
ക്രീഡാർഥം നോ ഭവിഷ്യതി ||3.43.10 ||

ഇഹാശ്രമപദ്യേന്യാകം
ബഹവഃ പുൺയദർശനാഃ |
മൃഗാശ്ചരന്തി സഹിതാ -
ശ്ചമരാഃ സ്യമരാസ്തമാ ||3.43.11 ||

ഋക്ഷാഃ പൃഷ്ഠസംഘാശ്ച
വാനരാഃ കിന്നരാസ്തമാ |
വിഹരന്തി മഹാബാഹോ
രൂപശ്രേഷ്ഠാ മഹാബലാഃ ||3.43.12 ||

ന ചാന്യഃ സദ്യശോ രാജൻ
ദ്യഷ്ടഃ പൂർവം മൃഗോ മയാ |
തേജസാ ക്ഷമയാ ദീപ്താ
യഥായം മൃഗസത്തമഃ ||3.43.13 ||

നാനാവർണവിചിത്രാംഗോ
രത്നഭൂതോ മമാഗ്രതഃ |
ദ്വോതയൻ വനമവ്യഗ്രം
ശോഭതേ ശശിസന്നിഭഃ ||3.43.14 ||

അഹോ രൂപമഹോ ലക്ഷ്മീഃ
സ്വരസമ്പച്ച ശോഭനാ |
മൃഗോദ്ഭൂതോ വിചിത്രാംഗോ
ഹൃദയം ഹരതീവ മേ ||3.43.15 ||

യദി ഗ്രഹണമഭ്യേതി
ജീവന്നേവ മൃഗസ്തവ |

ആശ്ചര്യഭൂതം ഭവതി
വിസ്മയം ജനയിഷ്യതി ||3.43.16 ||

സമാപ്തവനവാസാനാം
രാജ്യസ്ഥാനാം ച നഃ പുനഃ |
അന്തഃപുരേ വിഭൂഷാർഥോ
മൃഗ ഏഷ ഭവിഷ്യതി ||3.43.17 ||

ഭരതസ്യാർയപുത്രസ്യ
ശ്യാശ്രൂണാം മമ ച പ്രഭോ |
മൃഗരൂപമിദം ദിവ്യം
വിസ്മയം ജനയിഷ്യതി ||3.43.18 ||

ജീവന യദി ത്വേഭ്യേതി
ഗ്രഹണം മൃഗസത്തമഃ |
അജിനം നരശാർദൂല
രുചിരം തു ഭവിഷ്യതി ||3.43.19 ||

നിഹതസ്യാസ്യ സത്ത്യസ്യ
ജാംബുനദമയത്വചി |
ശഷ്പബൃന്യാം വിനീതായാ -
മിച്ഛാമൃഹമുപാസിതും ||3.43.20 ||

കാമവൃത്തമിദം രൗദ്രം
സ്ത്രീണാമസദ്യശം മതം |
വപുഷാ ത്യസ്യ സത്ത്യസ്യ
വിസ്മയോ ജനീതോ മമ ||3.43.21 ||

തേന കാഞ്ചനരോമ്ണോ തു
മണിപ്രവരശൃംഗിണാ |

തരുണാദിത്യവർണേന
നക്ഷത്രപഥവർചസാ ||3.43.22 ||

ബഭൂവ രാഘവസ്യാപി
മനോ വിസ്മയമാഗതം |
ഇതി സീതാവചഃ ശ്രുത്യാ
ദൃഷ്ട്യാ ച മൃഗമദ്ഭൂതം ||3.43.23 ||

ലോഭിതസ്തേന രൂപേണ
സീതയാ ച പ്രചോദിതഃ |
ഉവാച രാഘവോ ഹൃഷ്ടോ
ഭ്രാതരം ലക്ഷ്മണം വചഃ ||3.43.24 ||

പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാഃ
സ്സുഹാമുൽലസിതാമിമാം |
രൂപശ്രേഷ്ഠതയാ ഹ്യേഷ
മൃഗോദ്ഭ്യ ന ഭവിഷ്യതി ||3.43.25 ||

ന വനേ നന്ദനോദ്ദേശേ
ന ചൈത്രമസംശ്രയേ |
കുതഃ പൃഥിവ്യാം സൗമിത്രേ
യോസ്യ കശ്ചിത് സമോ മൃഗഃ ||3.43.26 ||

പ്രതിലോമാനൂലോമാശ്ച
രൂചിരാ രോമരാജയഃ |
ശോഭന്തേ മൃഗമാശ്രിത്യ
ചിത്രാഃ കനകബിന്ദുഭിഃ ||3.43.27 ||

പശ്യാസ്യ ജ്യംഭമാണസ്യ
ദീപ്താമഗ്നിശിഖോപമാം |

ജിഹ്വാം മുഖാനിഃസരന്തിം
മേഘാദിവ ശതഹ്രദാം ||3.43.28 ||

മസാരഗൽവർകമുഖഃ
ശംഖമുക്താനിഭോദരഃ |
കസ്യ നാമാനിരുപ്യേസൗ
ന മനോ ലോഭയേൻമൃഗഃ ||3.43.29 ||

കസ്യ രൂപമിദം ദൃഷ്ട്വാ
ജാംബുനദമയപ്രഭം |
നാനാരത്നമയം ദിവ്യം
ന മനോ വിസ്മയം വ്രജേത് ||3.43.30 ||

മാംസഹേതോരപി മൃഗാൻ
വിഹാരാർഥം ച ധൻവിനഃ |
ഘൃന്തി ലക്ഷ്മണ രാജാനോ
മൃഗയായാം മഹാവനേ ||3.43.31 ||

ധനാനി വ്യവസായേന
വിചീയന്തേ മഹാവനേ |
ധാതവോ വിവിധാശ്ചാപി
മണിരത്നസുവർണിനഃ ||3.43.32 ||

തത് സാരമഖിലം നൃണാം
ധനം നിചയവർധനം |
മനസാ ചിന്തിതം സർവം
യഥാ ശുക്രസ്യ ലക്ഷ്മണ ||3.43.33 ||

അർഥീ യേനാർഥകൃത്യേന
സംവ്രജത്യവിചാരയൻ |

തമർഥമർഥശാസ്ത്രജ്ഞാഃ
പ്രാഹുരർഥ്യാഃ സുലക്ഷണ || 3.43.34 ||

ഏതസ്യ മൃഗരത്നസ്യ
പരാർധ്യേ കാഞ്ചനത്വചി |
ഉപവേക്ഷ്യതി വൈദേഹീ
മയാ സഹ സുമധ്യമാ || 3.43.35 ||

ന കാദലീ ന പ്രിയകീ
ന പ്രവേണീ ന ചാവികീ |
ഭവേദേതസ്യ സദ്യശീ
സ്തർശ്വേനേനേതി മേ മതിഃ || 3.43.36 ||

ഏഷ ചൈവ മൃഗഃ ശ്രീമാൻ
യശ്ച ദിവ്യോ നഭശ്ചരഃ |
ഉഭാവേതൗ മൃഗൗ ദിവ്യൗ
താരാമൃഗമഹീമൃഗൗ || 3.43.37 ||

യദി വായം തഥാ യൻമാം
ഭവേദ് വദസി ലക്ഷണ |
മാധൈഷാ രാക്ഷസസ്യേതി
കർതവ്യോന്യ വധോ മയാ || 3.43.38 ||

ഏതേന ഹി നൃശംസേന
മാരീചേനാകൃതാത്മനാ |
വനേ വിചരതാ പൂർവം
ഹിംസിതാ മൂനിപുംഗവാഃ || 3.43.39 ||

ഉത്ഥായ ബഹവോനേന
മൃഗയായാം ജനാധിപാഃ |

നിഹതാഃ പരമേഷ്യാസാ -
സ്തസ്മാദ് വധ്യസ്ത്വയം മൃഗഃ || 3.43.40 ||

പുരസ്താദിഹ വാതാപിഃ
പരിഭൂയ തപസ്വിനഃ |
ഉദരസ്ഥോ ദ്വിജാൻ ഹന്തി
സ്വഗർഭോശ്വതരീമിവ || 3.43.41 ||

സ കദാചിച്ഛിരാൽലോഭാ -
ദാസസാദ മഹാമുനിം |
അഗസ്ത്യാം തേജസാ യുക്തം
ഭക്ഷ്യസ്തസ്യ ബഭൂവ ഹ || 3.43.42 ||

സമുത്ഥാനേ ച തദ്രൂപം
കർതുകാമം സമീക്ഷ്യ തം |
ഉത്സ്മയിത്യാ തു ഭഗവാൻ
വാതാപിമിദമബ്രവീത് || 3.43.43 ||

ത്വയാവിഗൺയ വാതാപേ
പരിഭൂതാശ്ച തേജസാ |
ജീവലോകേ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠാ -
സ്തസ്മാദസി ജരാം ഗതഃ || 3.43.44 ||

തദ് രക്ഷോ ന ഭവേദേവ
വാതാപിരിവ ലക്ഷ്മണ |
മദ്വിധം യോതിമന്യേത
ധർമനിത്യം ജിതേന്ദ്രിയം || 3.43.45 ||

ഭവേദ്ധതോയം വാതാപി -
രഗസ്തേനേവ മാ ഗതഃ |

ഇഹ ത്വം ഭവ സന്നദ്ധോ
യന്ത്രിതോ രക്ഷ മൈമിലീം ||3.43.46 ||

അസ്യാമായത്തമസ്യാകം
യത് കൃത്യം രഘുനന്ദന |
അഹമേനം വധിഷ്യാമി
ഗ്രഹീഷ്യാമ്യഥവാ മൃഗം ||3.43.47 ||

യാവദ് ഗച്ഛാമി സൗമിത്രേ
മൃഗമാനയിതും ഭൂതം |
പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാ
മൃഗത്വചി ഗതാം സ്പൃഹാം ||3.43.48 ||

ത്വചാ പ്രധാനയാ ഹ്യേഷ
മൃഗോദ്യ ന ഭവിഷ്യതി |
അപ്രമത്തേന തേ ഭാവ്യ -
മാശ്രമസ്ഥേന സീതയാ ||3.43.49 ||

യാവത് പൃഷ്ഠതമേകേന
സായകേന നിഹൻമൃഹം |
ഹതൈതച്ചർമ ചാദായ
ശീഘ്രമേഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ ||3.43.50 ||

പ്രദക്ഷിണേനാതിബലേന പക്ഷിണാ
ജടായുഷാ ബുദ്ധിമതാ ച ലക്ഷ്മണ |
ഭവാപ്രമത്തഃ പ്രതിഗൃഹ്യ മൈമിലീം
പ്രതിക്ഷണം സർവത ഏവ ശങ്കിതഃ ||3.43.51 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ടേ ത്രിചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||